

Vem kan man lita på?

Undersökning om unga, medier och känsliga frågor

Clara Henriksson & Sara Kristensson

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Inledning.....	5
Om oss	5
Säker källa för unga.....	5
Vem kan man lita på?.....	5
Om undersökningen.....	5
Resultat	7
Medievanor.....	7
Förtroende för medier och sociala medier	10
Förtroende för andra.....	11
Känsliga frågor	12
Var vill jag få information?	14
Vart vill jag vända mig?.....	16
Alkohol.....	17
Hinkkonton	19
Material och metod.....	22

Sammanfattning

Den här rapporten redovisar resultat från undersökningen ”Vem kan man lita på?” som genomfördes under våren 2022. 1000 personer födda 2006 och 2004 intervjuades.

Syftet med undersökningen var att öka kunskapen om; vilka olika typer av medier unga använder; vilka frågor de upplever som känsliga att diskutera med andra; hur de skulle söka information, råd och stöd om de behöver det i känsliga frågor samt om minderårigas källor för att få tag i alkohol.

Samtliga resultat från undersökningen redovisas i en tabellbilaga i digitalt format på <https://www.can.se/>. Vid hänvisning till tabeller med nummer är det den digitala tabellbilagan på nätet som avses.

- Gällande de traditionella medierna svarar 86 procent att de använder någon sådan media varje vecka. Omkring hälften av 16- och 18-åringarna (49 %) gör det varje dag.
- Näst intill alla (98 %) svarar att de använder någon social medieplattform varje vecka, 94 procent varje dag.
- Nästan nio av tio (88 %) svarar att de använder den sociala medieplattformen Snapchat varje vecka, varav åtta av tio (81 %) varje dag. Det är också runt åtta av tio som svarar att de använder Instagram (85 %), Youtube (85 %) och Tiktok (78 %) varje vecka. Även för dessa är daglig användning det absolut vanligaste.
- Av de respondenter som använder morgontidningar, tv respektive radio svarar ungefär hälften att de har stort- eller mycket stort förtroende för vad som kommuniceras där. 40 procent av dem som läser kvällstidningar respektive Youtube svarar detsamma.
- Bland de personer vi frågat om, har föräldrar och vårdnadshavare högst förtroende. Mer än åtta av tio unga svarar att de har ett stort eller mycket stort förtroende för sina föräldrar.
- Av de ämnen vi frågat om är det dessa områden som flest uppfattar är känsliga att prata om: sex, kroppsuppfattning, missbruk i familjen samt våld i hemmet.

- Det var två tydliga svar kring var unga vill söka information om frågor de upplever känsliga att diskutera. Svaren var 1) Internet och 2) Fråga en vän.
- När det gäller att söka råd och stöd så är det åter internet och speciella webbplatser där som är allra viktigast. Liksom att vända sig till en vän.
- Ungdomarna tillfrågades så här: *Om du skulle dricka alkohol, vilka av följande alternativ är troliga att du skulle använda dig av för att skaffa alkohol?*
De vanligaste svaren är:
 - Fråga syskon eller annan nära släkting som fyllt 20
 - Fråga pojkvän/flickvän/partner, kompis eller kompis syskon som fyllt 20
 - Fråga egna föräldrar/vårdnadshavare.
- Ungdomarna tillfrågades också så här: *Om du inte skulle få tag på alkohol genom någon du känner, hur skulle du göra då?*
 - 31 procent skulle fråga annan vuxen (langare) som köper ut/säljer
 - 45 procent skulle avstå från att skaffa alkohol.
- 16 procent av respondenterna anger att de har handlat på så kallade hinkkonton (se sid 20).

Inledning

Om oss

CAN sprider kunskap om användning och skador till följd av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar (ANDTS). Vi följer utvecklingen inom området genom undersökningar och forskning. Myndigheter och organisationer använder kunskap från CAN som underlag för beslut och insatser.

Säker källa för unga

CAN driver även ungdomssajten Drugsmart.se, som startades hos Socialdepartementet 1998. Sedan 2000 är CAN huvudman. Drugsmart.se ska vara en säker källa för unga som söker information om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel. Där kan de ta del av kunskap, artiklar och frågor och svar. De kan även skicka in egna frågor och få tips om var de kan få hjälp och stöd.

Vem kan man lita på?

Vi på CAN vill genom våra undersökningar ge en pusselbit i förståelsen av den värld som de unga lever i idag. Där har medielandskapet förändrats med enorm hastighet. Var har de unga sin uppmärksamhet? Vad ser de som känsliga frågor och var söker de information, råd och stöd kring det som är känsligt? Vem kan man egentligen lita på?

Alla som arbetar i det preventiva fältet har nytta av att veta mer om de ungas värld och situation. Genom undersökningen *Vem kan man lita på?* får vi tillgång till ny kunskap, bland annat om hur vi kan stötta unga när det är känsligt. Vi får också veta mer om så kallade hinkkonton i sociala medier och hur många som använt sådana för att skaffa alkohol.

Rapporten har tagits fram av CAN:s medarbetare på avdelningen för kommunikation och samverkan Clara Henriksson och Sara Kristensson. Länsstyrelserna och Systembolaget har finansierat. Vi vill rikta ett stort tack till alla ungdomar som ställde upp på intervjuer, tack även till PFM Research och till alla andra som varit med och gjort undersökningen möjlig.

Om undersökningen

Telefonundersökningen ”Vem kan man lita på?” genomfördes under våren 2022. Ett slumpmässigt urval av 500 respondenter födda 2006 och 500 respondenter födda 2004 intervjuades (motsvarar grundskolans år 9 respektive gymnasiet år 2). Liknande undersökningar genomfördes år 2014, 2016 och 2018.

Syftet med undersökningen var att ta reda på:

- vilka olika typer av medier unga använder
- vilka frågor de upplever som känsliga att diskutera med andra
- hur de skulle söka information, råd och stöd om de behöver det i känsliga frågor
- minderårigas källor för att få tag i alkohol

Resultat

Kunskap om unga personers medievanor och om deras förtroende för kommunikation genom olika typer av medier är av intresse dels för att få en bättre bild av kanaler som påverkar unga, dels för att kunna göra medvetna val av kanaler för att kommunicera just till unga.

Genom undersökningen ville vi ta reda på vilka olika typer av informationskällor unga använder, vilka frågor de upplever som känsliga att diskutera med andra och hur de skulle söka information respektive råd och stöd när det gäller känsliga frågor.

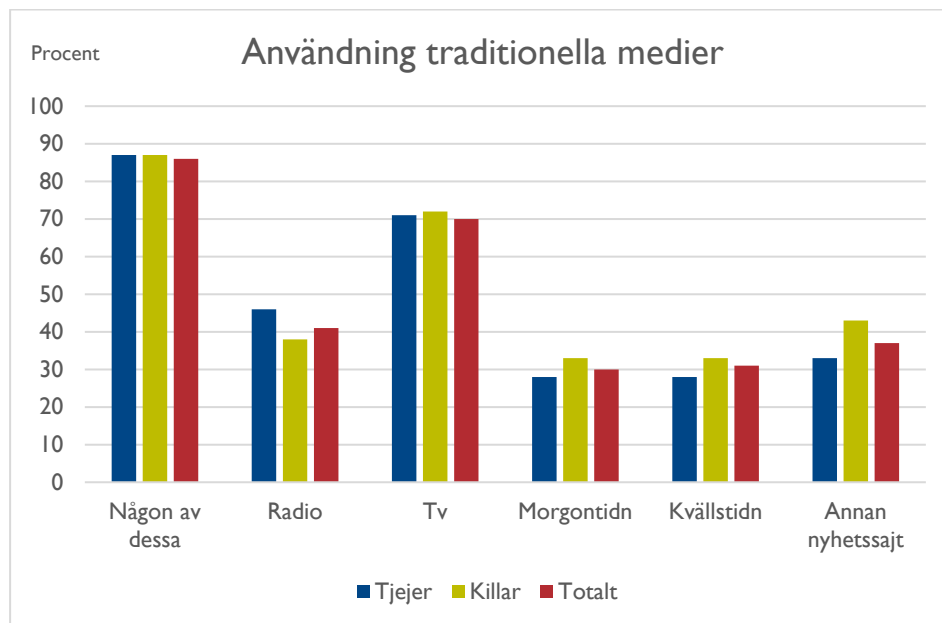
Därutöver fanns i undersökningen även frågor om alkoholanskaffning.

I den här rapporten beskrivs några av resultaten. För samtliga frågeställningar och svar, se tabellbilaga i digitalt format på <https://www.can.se/>. Vid hänvisning till tabeller med nummer är det den digitala tabellbilagan på nätet som avses. Tabeller i texten är försedda med bokstäver.

Medievanor

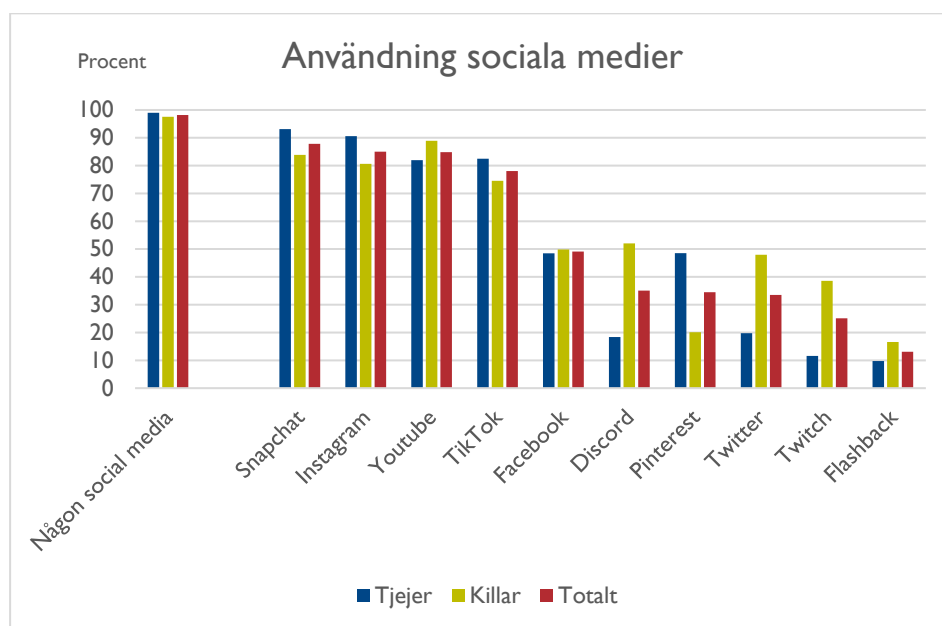
I *Vem kan man lita på?* fick respondenterna först svara på frågor om vilka medier de brukar använda, samt hur ofta de använder dem. Därefter följde frågor om vilket förtroende respondenterna har för olika medier.

Figur 1 och 2 visar andelen 16- och 18-åringar som svarar att de minst en gång i veckan använder olika medier (svarsalternativen ”varje dag” och ”varje vecka” sammanlagt – se separata uppgifter i tabell 1 och 2 i tabellbilagan).

Figur 1. Andelen 16- och 18-åringar som använder olika traditionella medier varje vecka. 2022.

Medielandskapet är i snabb förändring. Medierna i figur 1 benämner vi här traditionella men de är förstås även de i förändring och nås via olika plattformar. De sociala medierna i figur 2 fungerar på lite olika sätt även om flera liknar varandra. Gällande de traditionella medierna svarar 86 procent att de använder någon sådan media varje vecka och omkring hälften av 16- och 18-åringarna (49 %) gör det varje dag.

Figur 2. Andelen 16- och 18-åringar som använder olika sociala medier varje vecka. 2022.

Näst intill alla (98 %) av 16- och 18-åringarna svarar att de använder någon social medieplattform varje vecka. 94 procent (tabell 2) gör det varje dag.

Åtta av tio (81 %) använder Snapchat varje dag

Det är nästan nio av tio (88 %) av respondenterna som svarar att de använder den sociala medieplattformen Snapchat varje vecka, varav åtta av tio (81 %) svarar att de gör det varje dag. Det är också runt åtta av tio som svarar att de använder Instagram (85 %), Youtube (85 %) och Tiktok (78 %) varje vecka. Även för dessa är daglig användning det absolut vanligaste (tabell 1).

Efter dessa – de allra populäraste medieplattformarna – är den vanligaste medieanvändningen att titta på tv. Sju av tio svarar att de gör det varje vecka. Lite drygt en tredjedel (36 %) svarar att de gör varje dag.

Könsskillnader

När det gäller medieanvändning av de traditionella medierna är skillnaden mellan tjejer och killars användning som störst då det handlar om hur ofta de ”läser annan nyhetsajt”. Varje vecka läser 43 procent av killarna en ”annan nyhetsajt” medan motsvarande siffra bland tjejerna är 33 procent.

Det bör dock understrykas att frågorna om traditionella medier är övergripande. Några frågor om exempelvis vilka tv-kanaler respondenterna tittar på ställs inte i undersökningen. Respondenternas användning av sociala medier är mer specifikt inriktad på olika sociala mediekanaler.

Discord, Twitch och Twitter är 2–3 gånger större bland killarna än bland tjejerna

När tjejer och killars användning av sociala medier jämförs är det alltså en mer specifik typ av användning som jämförs eftersom en del sociala medier lämpar sig särskilt bra för en viss typ av innehåll eller användning. De sociala medieplattformarna Discord och Twitch är till exempel chatt- respektive streaming-medier som är skapade för att användas av personer som spelar dataspel. Dessa sociala medier är omkring tre gånger så vanliga bland killar att använda varje vecka (52 respektive 39 % av killarna gör det) som de är bland tjejer (18 respektive 12 % gör det). Det är också mer än dubbelt så vanligt att killar varje vecka använder Twitter (48 %) som att tjejer gör det (20 %).

Bland tjejer är veckovis användning av Pinterest (som ofta används för att samla, organisera och dela bilder och inspiration till stil och skapande) mer än dubbelt så vanlig (49 %) som bland killar (20 %).

Förtroende för medier och sociala medier

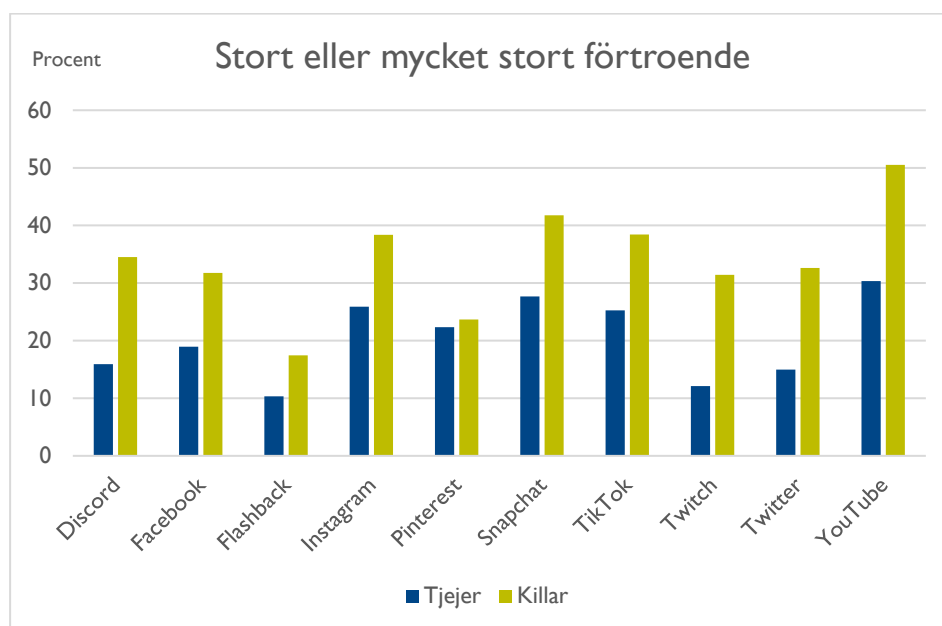
Efter frågorna om användningen av olika medier följde frågor om hur mycket förtroende de har för det som kommuniceras genom de medier de använder.

Av tabell 3 i tabellbilagan framgår att respondenterna har störst förtroende för de morgontidningar de använder (i pappersformat eller via nätet) och tv. Av de respondenter som använder morgontidningar svarar 51 procent att de har stort eller mycket stort förtroende för vad som kommuniceras där. Bland dem som tittar på tv motsvaras det av 50 procent. Av dem som lyssnar på radio har 47 procent stort- eller mycket stort förtroende för kommunikationen där och 40 procent av dem som läser kvällstidningar svarar detsamma.

Hälften har stort eller mycket stort förtroende för morgontidningar och tv

Även bland dem som använder Youtube är det 40 procent som svarar att de har stort- eller mycket stort förtroende för det som kommuniceras där. För övriga sociala medieplattformar är det runt en tredjedel eller färre av användarna som svarar att de har stort eller mycket stort förtroende för vad som kommuniceras på plattformen.

Det finns en könsskillnad när det gäller förtroende för den information som sprids via sociala medier. Betydligt fler killar än tjejer har stort eller mycket stort förtroende för den information som sprids. Jämnast är siffran för Pinterest, en plattform som har en mer än dubbelt så stor veckoanvändning bland tjejer än bland killar.

Figur 3. Har stort eller mycket stort förtroende för den information som sprids där. Procentuell fördelning efter kön bland 16- och 18-åringar. 2022.

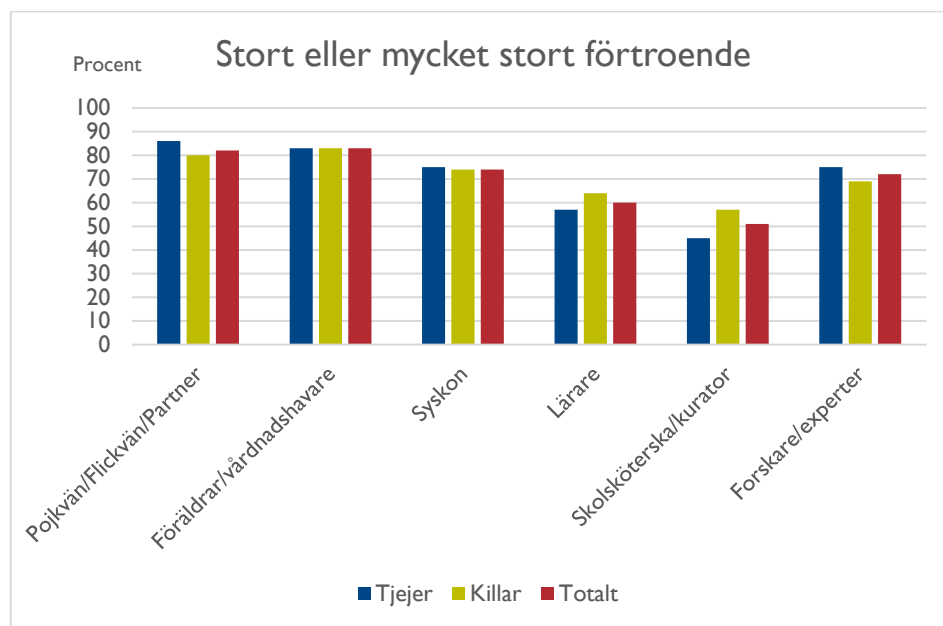
Förtroende för andra

Vi frågade de unga hur stort förtroende de har för en rad personer.

Figur 4 visar andelen unga som har ett stort eller mycket stort förtroende för olika personer eller roller som finns i deras liv. De unga som valt svarsalternativet "ej aktuellt" är inte inkluderade i beräkningarna för förtroende. Med andra ord är exempelvis de 41 procent som valt svaret "ej aktuellt" på frågan om deras förtroende för sin pojkvän/flickvän/partner inte med i beräkningarna. Hur svarsfördelningen förhåller sig då den beräknas bland samtliga respondenter redovisas i tabell 5a i tabellbilagan.

Fler än åtta av tio har stort eller mycket stort förtroende för sina föräldrar

Av de personer vi frågat om förtroendet för, har föräldrar och vårdnadshavare högst förtroende. Det är fler än åtta av tio unga som svarar att de har ett stort eller mycket stort förtroende för sina föräldrar. På näst intill samma nivå ligger andelen som svarat att de har stort eller mycket stort förtroende för sin partner.

Figur 4. Andelen unga som har ett stort eller mycket stort förtroende för olika personer. 2022.

Känsliga frågor

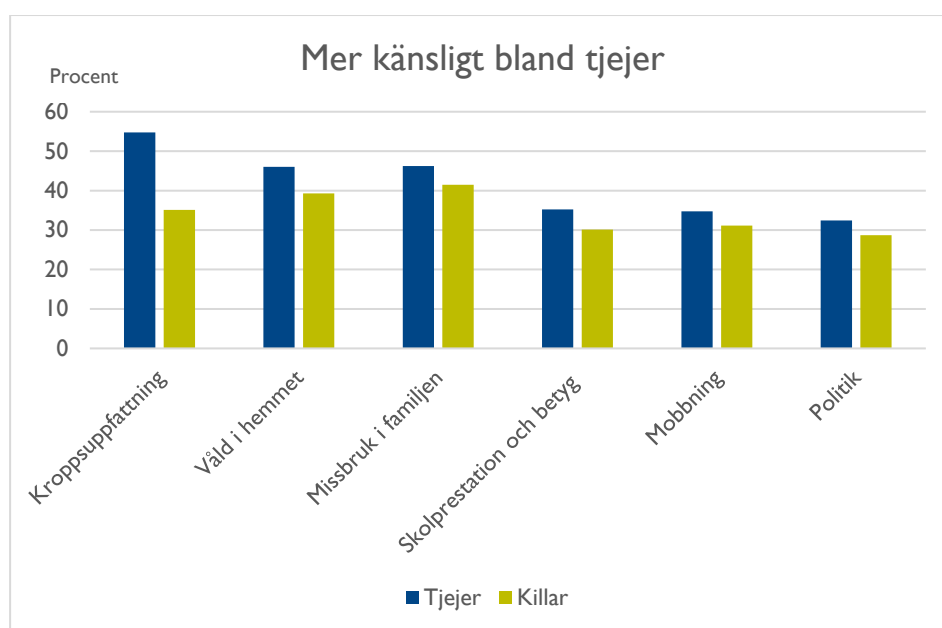
Vi ville veta vad unga uppfattar som känsliga frågor. Av de ämnen vi frågade om är det sex, kroppsuppfattning, missbruk i familjen samt våld i hemmet som flest uppfattar som känsligt att prata om. Vi frågade om: kärlek, sex, sexuell läggning, religion, politik, alkohol, narkotika, missbruk i familjen, våld i hemmet, skolprestation och betyg, mobbning, kroppsuppfattning, rökning/snusning samt spel om pengar (gambling).

Av de ämnen vi frågade om är det dessa områden som flest uppfattar är känsliga att prata om:

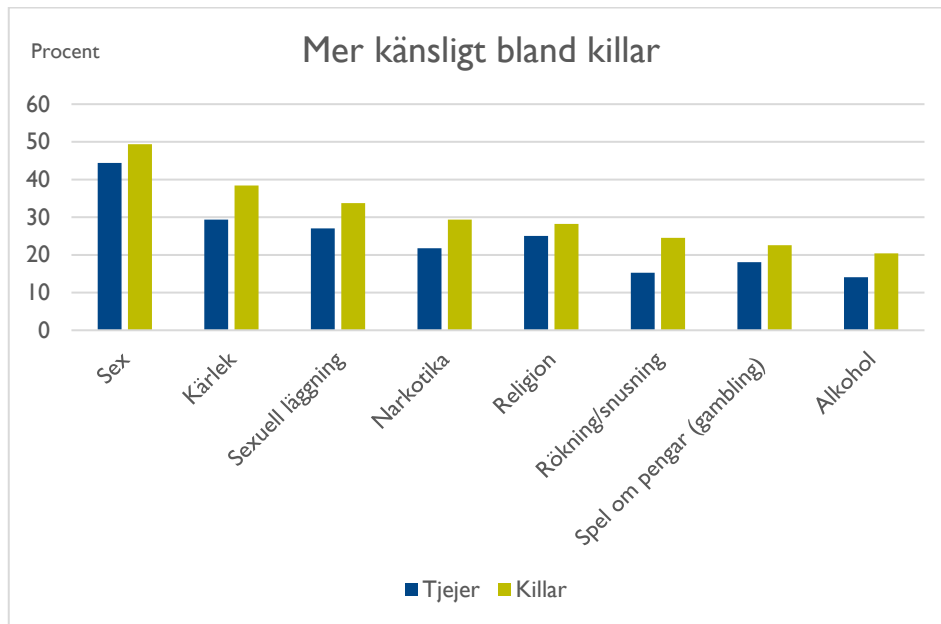
Sex	Kroppsuppfattning
Missbruk i familjen	Våld i hemmet

Det finns könsskillnader när det handlar om vad man tycker är känsligt. Det ämne där det är störst skillnad är kroppsuppfattning. Dessa är ämnena med störst könsskillnad bland de ämnen som tjejer oftare tycker är känsliga:

- Kroppsuppfattning 55 % (killar 35 %)
- Våld i hemmet 46 % (killar 39 %)
- Missbruk i familjen 46 % (killar 41 %)
- Skolprestation och betyg 35 % (killar 30 %)

Figur 5. Andel som svarat att olika frågor är ganska eller mycket känsliga att diskutera med andra. Procentuell fördelning efter kön bland 16- och 18-åringar. 2022.

Figur 6. Andel som svarat att olika frågor är ganska eller mycket känsliga att diskutera med andra. Procentuell fördelning efter kön bland 16- och 18-åringar. 2022.

Dessa är ämnena med störst könsskillnad bland de ämnen som killar oftare tycker är känsliga:

- Kärlek 38 % (tjejer 29 %)
- Rökning/snusning 25 % (tjejer 15 %)
- Sexuell läggning 34 % (tjejer 27 %)
- Narkotika 29 % (tjejer 22 %)

ANDTS-området

ANDTS används ibland för att beskriva preventionsområdena där CAN är verksam: alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar. I undersökningen frågade vi särskilt om några känsliga ämnen inom området: alkohol, narkotika, missbruk i familjen, våld i hemmet, rökning/snusning samt spel om pengar (gambling).

Missbruk i familjen och våld i hemmet var områden som fler tjejer än killar angav som känsliga.

Alkohol, narkotika, rökning/snusning samt spel om pengar (gambling) var områden som fler killar än tjejer angav som känsliga.

Var vill jag få information?

Vi ville veta var unga vill söka information om känsliga frågor. I intervjuerna fick ungdomarna svara spontant och de fick ange flera svar.

Information om känsliga frågor

De ungdomar som angivit att något av ämnena ovan upplevs som känsligt (84 % av samtliga) tillfrågades så här:

Var skulle du söka information om den typen av känsliga frågor generellt?

Information önskas: från **internet** och från **en vän**

Tabell A. Var skulle du söka information om den typen av känsliga frågor generellt? Såsom kärlek, sex, sexuell läggning etc. Procentuell fördelning efter kön bland 16- och 18-åringar. 2022.

	Tjejer	Killar	Totalt
Via sökmotor på internet	62	52	57
Via webbplatser som erbjuder information/rådgivning	53	43	48
Fråga en vän	56	40	48
Via sociala medier	40	26	33
Fråga pojkvän/flickvän/partner	32	29	31
Fråga en förälder/vårdnadshavare	34	28	31
Fråga skolsköterska/kurator	21	24	22
Fråga ett syskon eller annan nära släkting	21	19	20
Fråga läkare, expert, forskare via internet	23	15	20
Fråga läkare, expert, forskare	22	17	19
Fråga skolsköterska/kurator via internet	16	16	16
Via communities på nätet	16	12	14
Fråga lärare	10	14	12
Via tidningar, radio, tv	10	12	11

Det var två tydliga svar kring var unga vill söka information om frågor de upplever känsliga att diskutera. Svaren var att **internet**, och särskilda webbplatser där som erbjuder information och rådgivning, är mycket efterfrågade. Men lika gärna som från en sådan webbplats vill man söka information genom att **fråga en vän**. Det finns könsskillnader: för tjejerna var det även förhållandevis vanligt att man ville använda sig av sociala medier för att söka information.

Missa intel!

Drugsmart.se är en säker källa för unga och har information om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar.

ANDTS-området

ANDTS används ibland för att beskriva preventionsområdena där CAN är verksam: alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar. I undersökningen frågade vi särskilt om några känsliga ämnen inom området: alkohol, narkotika, missbruk i familjen, våld i hemmet, rökning/snusning samt spel om pengar (gambling).

De ungdomar som angivit att något av områdena ovan upplevs som känsliga tillfrågades för respektive känsligt område.

Ungdomarna tillfrågades så här:

Om du skulle söka information om känsliga frågor. Var skulle du söka information om alkohol (/narkotika/missbruk i familjen osv)?

Här är det också internet och en vän samt, för tjejer, sociala medier som är vanligast svar. För vissa av områdena (alkohol och rökning/snusning) har det även varit vanligt att man svarat att man vill söka information via förälder/vårdnadshavare.

Det som sticker ut är områdena missbruk i familjen och våld i hemmet där det är tydligt att man vill kunna söka information hos skolsköterskan och kuratorn. Skolans skolsköterska och kurator utmärker sig här som betydligt viktigare än både familj, partner och lärare.

Skolsköterska och kurator

Skolans skolsköterska och kurator utmärker sig, när det gäller att söka information om missbruk i familjen och våld i hemmet, och är betydligt viktigare än både familj, partner och lärare.

Vart vill jag vända mig?

När det verkligen gäller. Var vill unga söka råd och stöd kring känsliga frågor?

När det gäller att söka råd och stöd så är det åter internet och speciella webbplatser där som är allra viktigast, liksom att vända sig till en vän. Intressant är dock att förälder/vårdnadshavare anges som nästan lika viktiga att kunna vända sig till för att söka råd och stöd om känsliga frågor generellt. De ungdomar som angivit att något av ämnena ovan upplevs som känsligt tillfrågades (84 % av samtliga).

Föräldrar viktiga

Förälder/vårdnadshavare anges som nästan lika viktiga som internet och en vän, att kunna vända sig till för att söka råd och stöd om känsliga frågor generellt.

Tabell B. Om du utöver information skulle vilja söka råd och stöd. Var skulle du söka råd och stöd om känsliga frågor generellt? (såsom... kärlek, sex, sexuell läggning etc.) Procentuell fördelning efter kön bland 16- och 18-åringar. 2022.

	Tjejer	Killar	Totalt
Fråga en vän	50	34	42
Via sökmotor på internet	47	35	41
Via webbplatser som erbjuder information/rådgivning	43	35	39
Fråga en förälder/vårdnadshavare	39	34	37
Fråga pojkvän/flickvän/partner	27	26	27
Via sociala medier	28	23	25
Fråga ett syskon eller annan nära släkting	27	23	25
Fråga skolsköterska/kurator	22	23	22
Fråga läkare, expert, forskare	19	22	21
Fråga skolsköterska/kurator via internet	18	24	20
Fråga läkare, expert, forskare via internet	19	20	19
Fråga lärare	13	20	16
Via communities på nätet	12	11	12
Via tidningar, radio, tv	6	11	9

ANDTS-området

De ungdomar som angivit att något av områdena inom ANDTS upplevs som känsliga tillfrågades för respektive känsligt område.

Ungdomarna tillfrågades så här:

Om du utöver information skulle vilja söka råd och stöd. Var skulle du söka råd och stöd om alkohol (/narkotika/missbruk i familjen osv)?

När det gäller råd och stöd kring om narkotika har vi åter internet samt en vän som vanligaste svar. Men just kring narkotika är även skolans skolsköterska och kurator lika viktiga som en vän.

Ännu tydligare märks vikten av skolsköterska och kurator när det gäller att söka råd och stöd kring frågor som rör missbruk i familjen eller våld i hemmet. Här märks särskilt att man vill vända sig dels till skolsköterska och kurator, dels att man vill vända sig till skolsköterska och kurator som man kan ha kontakt med online. Båda dessa svar är lika vanliga som att man vill vända sig till en vän. Vanligaste svaren är dock som vid övriga frågor: internet.

Samtliga frågeställningar och svar från undersökningen redovisas i en tabellbilaga i digitalt format på <https://www.can.se/>.

Alkohol

46 procent av de svarande i undersökningen berättar att de druckit alkohol under det senaste året. 33 procent av 16-åringarna och 58 procent av 18-åringarna har gjort det. Det är något lägre andelar än i CAN:s nationella skolundersökning (36 procent av niorna respektive 67 procent av gymnasietvåorna).

Skaffa alkohol

Vi ville veta hur ungdomarna skulle skaffa alkohol om de skulle dricka, samt om hur de skulle agera om de inte kunde få tag i alkoholen av någon de känner.

Ungdomarna tillfrågades så här:

Om du skulle dricka alkohol, vilka av följande alternativ är troliga att du skulle använda dig av för att skaffa alkohol?

Hur skulle du skaffa alkohol?

De vanligaste svaren är:

- Fråga syskon eller annan nära släkting som fyllt 20
- Fråga pojkvän/flickvän/partner, kompis eller kompis syskon som fyllt 20
- Fråga egna föräldrar/vårdnadshavare

Tabell C. Om du skulle dricka alkohol, vilka av följande alternativ är troliga att du skulle använda dig av för att skaffa alkohol? Flera svar möjligt Procentuell fördelning efter kön bland 16- och 18-åringar. 2022.

	Tjejer	Killar	Totalt
Fråga pojkvän/flickvän/partner, kompis eller kompis syskon som fyllt 20	30	22	26
Fråga egna föräldrar/vårdnadshavare	27	22	25
Fråga syskon eller annan nära släkting som fyllt 20	26	21	23
Fråga annan (inte närstående) vuxen (langare) som köper ut/säljer	19	22	21
Köpa eller få av annan minderårig kompis/ bekant som får tag i alkohol	24	17	21
Dricker inte och skulle därför inte skaffa alkohol	19	21	20
Ta från egna föräldrar/vårdnadshavare (utan lov)	12	15	14
Köpa via sociala medier/hinkkonton	10	8	9
Köpa själv på bar/restaurang	6	8	7
Köpa själv från Systembolaget eller i butik	2	5	4

Bland killarna var det vanligare att ange ”langare” som troligt alternativ än vad det var bland tjejerna. Det omvända gällde alternativet ”få tag på via minderårig kompis”. Dessa båda alternativ angavs av 21 procent (fjärde vanligaste alternativet) om man tittar på hela gruppen.

Avstå?

Ungdomarna tillfrågades så här:

Om du inte skulle få tag på alkohol genom någon du känner, hur skulle du göra då?

Tabell D. Om du inte skulle få tag på alkohol genom någon du känner, hur skulle du göra då? Flera svar möjligt. Procentuell fördelning efter kön bland 16- och 18-åringar som svarat att de troligen skulle vända sig till någon de känner (se svarsalternativ i frågan innan). 2022.

	Tjejer	Killar	Totalt
n=	441	226	675
Avstå från att skaffa alkohol	46	43	45
Fråga annan vuxen (langare) som köper ut/säljer	33	29	31
Försöka köpa själv på bar/restaurang	16	22	19
Försöka köpa själv från Systembolaget eller i butik	7	15	11
Försöka köpa via sociala medier / hinkkonton	14	9	11
Vet ej (Svarsalternativet läses ej upp)	7	7	7

Om du inte skulle få tag på alkohol genom någon du känner, hur skulle du göra då?

- 31 % skulle fråga annan vuxen (langare) som köper ut/säljer
- 45 % skulle avstå från att skaffa alkohol

Det är fler 18-åringar än 16-åringar som anger att de skulle avstå från att skaffa alkohol om de inte fick tag i alkohol genom någon de känner.

Tabell E. Om du inte skulle få tag på alkohol genom någon du känner, hur skulle du göra då? Flera svar möjligt. Procentuell fördelning efter kön bland 16- respektive 18-åringar som svarat att de skulle avstå från att dricka alkohol om de inte skulle få tag på alkohol från någon de känner. (Se svarsalternativ ovan.) 2022.

16-åringar			18-åringar		
Tjejer	Killar	Totalt	Tjejer	Killar	Totalt
44	32	39	49	54	52

Värt att notera här är att andelen som skulle avstå minskat något sedan 2018. Samtidigt har så kallade *hinkkonton* på sociala medier uppmärksammats alltmer, framför allt i storstadsområdena. Se CAN:s rapport [Ungas alkoholanskaffning via sociala medier](#) och läs mer under rubriken nedan.

Hinkkonton

Genom undersökningen ville vi få mer kunskap om minderårigas källor för att få tag i alkohol. Vi frågade särskilt om så kallade hinkkonton.

16 % har handlat på hinkkonto

Olaglig försäljning av alkohol via privata konton på sociala medier som kallas *hinkkonton* är ett fenomen som funnit under några år. Dessa kontons syfte är att sälja alkohol till minderåriga. När de har upptäckts och stängts ned har de ofta uppstått igen inom kort under liknande namn. Systembolagets dotterbolag IQ började under 2010-talet anmäla dessa konton. Idag finns även en dialog mellan Systembolaget och de olika sociala medie-plattformarna kring fenomenet.

Fråga om köp via hinkkonto

Ungdomarna tillfrågades så här:

Alkohol kan, som vi just pratat om, beställas via privata konton på sociala medier som ibland kallas hinkkonton. Har du någonsin själv, eller tillsammans med andra, beställt alkohol från ett sådant konto?

16 procent av de 16- och 18-åriga svarande i 2022 års undersökning ”Vem kan man lita på?” berättar att de någon gång har handlat alkohol från ett så kallat hinkkonto, själva eller tillsammans med andra.

Tabell F. Procent som svarat att de handlat själva eller tillsammans med andra från ett så kallat hinkkonto. Fördelning efter kön. 16- och 18-åringar. 2022.

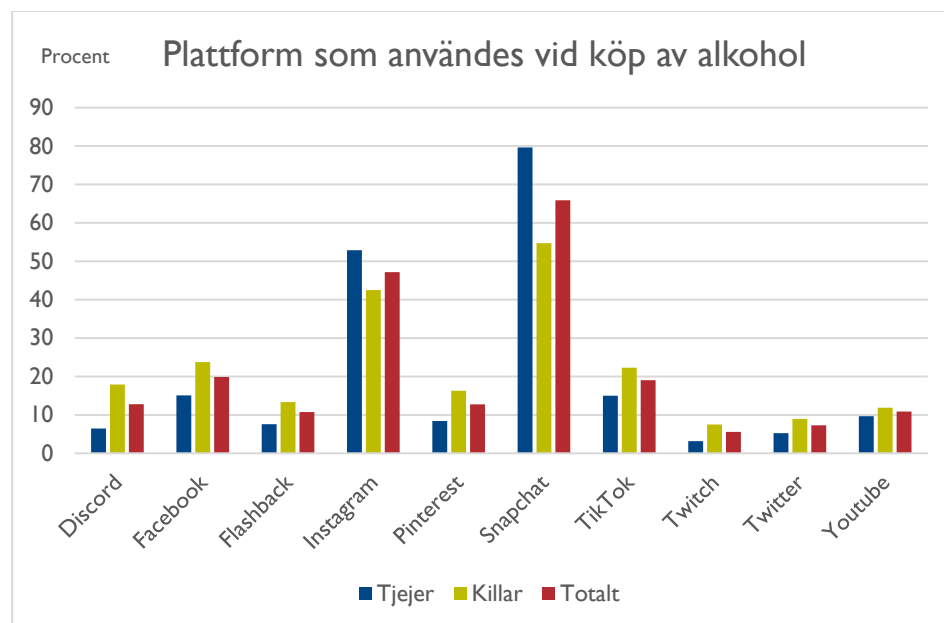
	Tjejer	Killar	Totalt
Totalt 16- & 18-åringar	15	19	16

Sociala medier-plattform

Ungdomarna tillfrågades så här:

Vilken social medie-plattform användes när du själv, eller tillsammans med andra, beställde alkohol från ett sådant så kallat hinkkonto?

Nedan redovisas vilken sociala medier-plattform de har använt vid köpet. Flera svar kunde anges.

Figur 8. Vilken social medieplattform användes när du själv, eller tillsammans med andra, beställde alkohol från ett sådant så kallat hinkkonto? Procentuell fördelning efter kön bland 16- och 18-åringar. 2022.

Hinkkonton var vanligast på Snapchat och Instagram

Den vanligaste sociala medier-plattformen för att handla på hinkkonton var Snapchat följt av Instagram. Dessa båda plattformar var också två av de fyra vanligast använda sociala medierna totalt bland ungdomarna, tillsammans med Tiktok och Youtube.

Material och metod

CAN gav i mars 2022 i uppdrag till PFM Research att genomföra en telefonundersökning med personer födda 2006 och 2004. Det är de åldersgrupper som våren 2022 gick i grundskolans år 9 eller gymnasiet år 2, det vill säga samma åldersgrupper som deltog i CAN:s nationella skolundersökning. Kunskapen från de olika undersökningarna kan därigenom komplettera varandra när det handlar om erfarenheter, uppfattningar, vanor och mönster i just dessa åldersgrupper.

500 respondenter födda 2006 och 500 respondenter födda 2004 intervjuades. Urvalet var slumpmässigt och ersättningsurval användes för att nå upp till de 1000 intervjuerna. Svarefrekvensen var 36 % och fältperioden var 2022-03-22 – 2022-04-14. Då något fler tjejer än killar svarade har de redovisade svaren viktats efter kön.

För samtliga frågeställningar och svar, se tabellbilaga i digitalt format på <https://www.can.se/>. Vid hänvisning till tabeller med nummer är det den digitala tabellbilagan på nätet som avses.

C.A.N

CAN är ett nationellt kompetenscentrum som tar fram och sprider kunskap om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar.

Vi följer konsumtions- och skadeutvecklingen genom undersökningar och forskning. Myndigheter och organisationer använder kunskap från CAN som underlag för beslut och insatser. Vi är en del av civilsamhället och i vår styrelse finns representanter för våra medlemsorganisationer. Där finns även olika myndigheter representerade.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning – www.can.se

